

Schadl György

Az ingófoglalás alapvető szabályai a bírósági végrehajtási eljárás során

Seizure of Moveable Property in Judicial Foreclosure Proceedings

Összefoglalás

A bírósági végrehajtási eljárás során kifejezetten gyakori az ingó dolgok foglalása. A tanulmány célja, hogy áttekintést adjon az ingófoglalás szabályairól. Ennek során a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény mellett más jogszabályok rendelkezéseit, valamint az ingófoglaláshoz kapcsolódó bírósági gyakorlatot vizsgáljuk. Ezen áttekintés különösen indokolt annak fényében, hogy az ingók fogalmára nincs egzakt, normatív meghatározás, annak értelmét a jogtudományra, valamint a bírói és a végrehajtói gyakorlatra támaszkodva lehetséges csak megragadni.

Journal of Economical Literature (JEL) kódok: K11, K19

Kulcsszavak: bírósági végrehajtás, zálogjog, ingófoglalás

Summary

The seizure of moveable property is specifically frequent in judicial foreclosure proceedings. The purpose of the study is to give an overview of the rules of moveable seizure. Act LIII of 1994 on judicial foreclosure and other statutes are discussed in addition to the court practice related to the seizure of moveable property. The overview is especially justified in light of the fact that there is no exact regulatory definition for

the term “moveables”, its essence can only be grasped on the basis of jurisprudence, judicial and enforcement practice.

Journal of Economical Literature (JEL) codes: K11, K19

Keywords: judicial enforcement, foreclosure, seizure of moveable property

FOGALOM, ALAPVETÉS

A tárgyalat kérdés első és minden további fejtegetés alapját képező kérdése, hogy mi tartozik az ingó kategóriájába, hiszen e nélkül csak a konkrétan nevesített speciális dolgok esetében lehetne az ingófoglalás körébe tartozó szabályokat alkalmazni. Egzakt normatív meghatározás azonban sem a Vht.-ban (1994. évi LIII. törvény – a bírósági végrehajtásról), sem a Ptk.-ban nem található, a jogtudomány és a bírói, illetve a végrehajtói gyakorlat alapján azonban a gyakorlat számára használható módon, a legfontosabb releváns jelzők körülírásával meg lehet ragadni az ingóknak a végrehajtás szempontjából releváns fogalmi elemeit. A hagyományos megközelítés – mely szerint minden, ami nem ingatlan, az ingó – csak részben használható, hiszen csak negatív megközelítést tartalmaz. Ingónak minősülnek tipikusan azok a dolgok, amelyek állaguk sérelme nélkül egyik helyről a másikra helyezhetők. Ennél a Vht. szempontjából tágabb a fogalmi kör, így ingónak minősül, ezáltal az ingóvégrehajtás alá vonható a fizikai valóságában létező, vagyoni értékkel rendelkező valamennyi vagyontárgy, továbbá a vagyoni értékkel rendelkező követelés, igény vagy jog. Ezen definíció tekintettel van arra is, hogy normatív előírás folytán ingóságnak minősül a követelés (Vht. 110–113. §), az értékpapír (Vht. 130–131. §) és az üzletrész (Vht. 132. §).

Néhány másik tételhez hasonlóan más jogterület (döntően a polgári jog, illetve a Ptk.) jogintézményei is közvetlen relevanciával, illetve normatív nevesítéssel bírnak ebben a vonatkozásban, ezen kérdéseket csak a végrehajtással közvetlen kapcsolatban álló részben tárgyalja az írás, és csak annyiban, amennyiben ismeretük az ingóvégrehajtás szabályainak alkalmazása vonatkozásában nélkülözhetetlen.

AZ INGÓFOGLALÁS MIKÉNTJE ÉS ÁLTALÁNOS KÉRDÉSEI

Az ingófoglalás szükségszerű előfeltétele (dogmatikailag a norma hipotézise), hogy az adós a végrehajtható okiratban feltüntetett kötelezettségét önként ne teljesítse. Az önkéntes teljesítésre az adósnak a törvény lehetőséget biztosít, bár ahogy az eljárás feszes menetéből látható, igen gyorsan kell az adósnak cselekednie, hiszen az eljárás ezen szakában már minimális ideje van:

– Ha a végrehajtható okiratot postán kézbesítették, a kézbesítéstől számított 45 napon belül kell az ingófoglalást elvégezni. A végrehajtó ezen intervallumon belüli eljárásától függ, hogy mennyi ideje van az adósnak az önkéntes teljesítésre.

– Ha a végrehajtó az adósnak a végrehajtható okiratot személyesen adta át, az önkéntes teljesítés elmaradása esetén köteles az ingófoglalást haladéktalanul elvégezni. Ebben az esetben tehát az önkéntes teljesítés vonatkozásában azonnali határidőről beszélhetünk.

A foglaláskor a végrehajtó az adós ingóságait foglalási jegyzőkönyvben összeírja, ezzel történik meg a lefoglalás. A gyakorlat szempontjából ez azzal jár, hogy egy végrehajtási igényperben, amelynek illetékességét a foglalás helye determinálja, igen gyakran nem az adós lakóhelye, de még csak nem is a gépkocsi fellelhetőségi helye lesz a foglalás helye, hanem a végrehajtó irodájának székhelye. Ennek oka az, hogy a foglalási jegyzőkönyv kiállítása és ezáltal a lefoglalt ingóság(ok) összeírása a foglalási jegyzőkönyv alapján egyes esetekben a végrehajtó irodájában is történhet, és ez egyértelműen meg is állapítható a foglalási jegyzőkönyvből.

A ZÁLOGJOGI NYILVÁNTARTÁS SZEREPE INGÓFOGLALÁSNÁL

A végrehajtó, a végrehajtást kérő kérelmére, a Magyar Országos Közjegyzői Kamara (a továbbiakban: MOKK) által működtetett hitelbiztosítéki nyilvántartásba és – erre utaló adat esetén – a MOKK-nál vezetett zálogjogi nyilvántartásba való betekintéssel meggyőződik arról, hogy az adós zálogkötelezettként szerepel-e a nyilvántartásban, továbbá hogy vagyonát, illetve valamely vagyontárgyát terheli-e jelzálogjog.

Egyedi azonosításra kétséget kizáróan alkalmas ingó dolog foglalása esetén a végrehajtó hivatalból is köteles a zálogjogi nyilvántartásba való betekintéssel meggyőződni arról, hogy terheli-e jelzálogjog a lefoglalt ingót. Ilyennek a gyakorlatban leginkább a gépjármű tekinthető, ugyanis annak azonosító jelzései (elsősorban az alvázszám, de a motorszám is használható e körben) az egyedi azonosításra kétséget kizáró módon lehetőséget biztosít. Ennek további előnye, hogy a végrehajtó nemcsak a végrehajtást elszenvető adós, hanem a gépjármű bármely más korábbi tulajdonosa által esetleg alapított jelzálogjogról is tudomást szerezhet. Ezáltal pedig biztosíthatja a zálogjogosult számára, hogy a végrehajtás folyamatába bekapcsolódhasson, és a végrehajtás során a zálogtárgyból kielégítést kereshessen.

A hitelbiztosítéki nyilvántartás viszonylag új jogintézmény: a korábbi zálogjogi nyilvántartást váltotta fel. A hitelbiztosítéki nyilvántartásról a Ptk. 5:112–5:117. §-ai, a hitelbiztosítéki nyilvántartásról szóló 2013. évi CCXXI. törvény, valamint a hitelbiztosítéki nyilvántartás részletes szabályainak megállapításáról szóló 18/2014. (III. 13.) KIM rendelet tartalmaz rendelkezéseket. Az ingófoglalás és a végrehajtás szempontjából a jelentősége abban áll, hogy hitelesen tanúsítja: a hitelbiztosítéki nyilatkozatot tevő a nyilvántartásban rögzített időpontban és a nyilvántartásban szereplő tartalommal hitelbiztosítéki nyilatkozatot tett. Az ellenkező bizonyításig a nyilvántartásban rögzített hitelbiztosítéki nyilatkozatról (módosításról, törlésről) vélelmezni kell, hogy azt a nyilatkozatot tevő tette a nyilvántartásban rögzített időpontban és tartalommal. A hitelbiztosítéki nyilatkozat valósággal egyezőségéért, a nyilatkozatban szereplő adatok helyességéért a nyilatkozattevő felel. A hitelbiztosítéki nyilatkozatok megtételére, nyilvántartására és a nyilvántartásba történő betekintésre szolgáló informatikai alkalma-

zást a MOKK működteti, és ennek keretében biztosítja, hogy a hitelbiztosítéki rendszer – az üzemszerű karbantartás időszakát kivéve – minden munkanapon legalább 8 órától 20 óráig elérhető legyen.

Legfőbb különbsége tehát a közjegyzők által vezetett ingó zálogjogi nyilvántartáshoz képest, hogy abba közvetlenül a felek – elektronikus úton tett – zálogjogi nyilatkozatai kerülnek be tartalmi ellenőrzés, hatósági kontroll nélkül. Ezenkívül tehát maga a zálogjogosult és a zálogkötelezett intézkedhet a zálogjog létesítésének nyilvántartásban történő feltüntetése iránt, így a nyilvántartás nem a zálogjog fennállását, hanem a felek nyilatkozatának megtételét fogja tanúsítani.

Ezen túlmenően megmaradt az ennél egyszerűbb, viszont eredményében nem garantált kötelezettség, mely szerint az adósnak nyilatkoznia kell arról, mely vagyontárgyait terheli zálogjog. Helyszíni foglalás esetén az adósnak ezt azonnal meg kell tennie, ha pedig a végrehajtható okiratot postán kézbesítik, akkor a végrehajtható okirat kézbesítésétől számított 15 napon belül. Az eredménnyel kapcsolatos, imént vázolt probléma abban áll, hogy a gyakorlatban sokszor nem valósul meg a jogalkotó által elérni kívánt cél, hiszen az adósok egy része nem elérhető, másik része pedig vagy nem nyilatkozik, vagy nem tud a zálogjogról, vagy úgy tesz, mintha nem tudna a zálogjogról.

LEFOGLALHATÓ INGÓSÁGOK

Lefoglalni az adós birtokában, őrizetében levő vagy más olyan ingóságot lehet, amelyről valószínűsíthető, hogy az adós tulajdonában van. Ezen komponensek közül a birtoklás ténykérdés, a birtok fogalmi elemei (corpus a ténylegesség és az animus a birtoklásra irányuló akarat) közül a végrehajtónak a ténylegességet, vagyis az ingóság adósnál fellelhető, illetve az adós őrizetében lévő tényét kell vizsgálnia. Nyilvánvaló, hogy ha csak akkor foglalhatna a végrehajtó, ha az adós megerősíti a birtoklásra irányuló akaratát, akkor drasztikusan visszaesne az ingófogalások száma.

A valószínűség kérdésében a végrehajtónak kell döntenie az eset összes körülményének gondos mérlegelése alapján. Itt nemcsak a valószínűsítés kategóriájának, jellegénél fogva, nehezen megragadható volta okozza a nehézséget, hanem az, hogy sem a Vht., sem jó néhány jogintézménynél (pl. igazolási kérelem) a valószínűsítés kategóriáját használó polgári perrendtartás nem definiálja, mit ért valószínűsítés alatt. Így leginkább a józan ész és a gyakorlati ismérveken alapuló értelmezése alapján dönthető el, mennyire kell egy állításnak megalapozottnak lennie ahhoz, hogy megfeleljen a valószínűsítés jogszabályi kategóriájának, vagyis esetünkben a végrehajtó által annak a követelménynek, hogy az adós tulajdonában áll-e az adott ingó. Az elmélet és a gyakorlat rövid összegzése alapján a valószínűsítés nem bizonyítás, hanem egy ahhoz sok szempontból hasonló tevékenység, amelynek nemcsak az eredménye nem lehet a meggyőzés (a mi esetünkben a végrehajtóé), hanem a célja sem: a valószínűsítés a bizonyosságnál jóval alacsonyabb szintet képviselő kategória, amely a végrehajtó meggyőzése helyett valamely tény vagy körülmény fennállásának (vagyis jelen esetben az ingóság adós tulajdonát képező mivoltának) hihetővé tételére irányul.

Kivétel a végrehajtó foglalási lehetősége, illetve kötelezettsége alól, hogy nem lehet lefoglalni az adós birtokában, őrizetében levő ingóságot, ha a rajta levő jelből vagy más körülményből minden bizonyítás nélkül kétségtelenül megállapítható, hogy az ingóság nincs az adós tulajdonában. Ez esetben nyilvánvaló, hogy nemhogy nem valószínűsíthető az ingóság adós tulajdonában állása, hanem tényként állapítható meg az ellenkezője.

Ezen szabály gyakorlati alkalmazási köre szűk: a Legfelsőbb Bíróság a Pf.I.25.850/2000/6. számú határozatában elvi élel deklaráta, hogy az adós lakóhelyén történt foglalás során az érdekeltnek nyomban és hitelt érdemlően kell igazolnia a tulajdonjogát. Ennek hiányában a végrehajtási törvényben megfogalmazottak szerint valószínűsíthető, hogy a lakóhelyén birtokában lévő vagyontárgy az adós tulajdona, így lefoglalható. Az eseti döntés alapjául szolgáló tényállásnál az eljáró végrehajtó az adós lakóhelyén foglalt le egy televíziókészüléket. A foglalásnál jelen volt az érdekelt, aki nem mutatta be az említett vagyontárgy vásárlási bizonylatát vagy más, a tulajdonjogot igazoló adatot, okiratot, ezért a Legfelsőbb Bíróság szerint a végrehajtó alappal valószínűsíthette, hogy az adós lakhelyén lévő és így a birtokában lévő vagyontárgy az adós tulajdona volt, ezért lefoglalhatta.

Nagyon fontos e körben kiemelni, különösen a gyakorlatban nagy számban előforduló téves jogorvoslat igénybevitelére tekintettel, hogy ugyan a foglalás a végrehajtó intézkedése, de nem végrehajtási kifogás útján lehet orvosolni, ha a végrehajtó mégis adóson kívül álló személy tulajdonában lévő dolgot foglal le. Ehelyett nem az adós, hanem a lefoglalt ingóra tulajdonjoga vagy egyéb olyan joga alapján, amely a végrehajtás során történő értékesítésnek akadálya, igény tartó személy indíthat végrehajtási igénypert. Ennek a megoldásnak – egyebek között – az is a következménye, hogy amennyiben a végrehajtó a foglalást követően akár egzaktul megbizonyosodik arról, hogy az általa lefoglalt ingóság nem képezi az adós tulajdonát, a lefoglalt ingóság foglalás alóli feloldásáról már nem rendelkezhet, mert az egy esetlegesen megindított igényper kimenetelét vetítené előre.

A végrehajtónak a foglalást addig kell folytatnia, amíg a követelés – járulékaival együtt, ideértve az eljárás befejezéséig előreláthatóan felmerülő végrehajtási költséget – nincs teljesen fedezve. Ezen cél szem előtt tartásával több ingóság esetén a lefoglalásuk sorrendjét a végrehajtó állapítja meg.

BECSLÉS

A végrehajtónak a foglaláskor minden esetben kötelezettsége becsléssel megállapítani a lefoglalt ingóság értékét. Ez lesz a becsérték, amelynek megállapításánál a végrehajtó a forgalmi árat veszi alapul, de ha a felek a becsértékben megegyeztek, ez az irányadó. A becsérték megállapításánál az áfát is magában foglaló árat kell megállapítani. Ha az adós lefoglalható vagyontárgyai technológiai vagy termelési, szolgáltatási egységet alkotnak (pl. gépsor), a végrehajtónak a foglalási jegyzőkönyvben fel kell tüntetnie az ingóságok egészének és az egyes ingóságoknak a becsértékét is.

Előfordul, hogy a felek sérelmezik a becsértéket, ilyenkor végrehajtási kifogás elbírálása során állapítja meg a bíróság a becsértéket. Lehetőség van azonban arra, hogy

bármelyik fél kérésére a végrehajtó a foglalásnál szakértő-becsüst alkalmazzon. A foglalás után a végrehajtó szakértő-becsüs közreműködésével a becsértéket módosíthatja, ha ezt bármelyik fél a foglalási jegyzőkönyv kézbesítésétől számított 8 napon belül kérte. Egy fontos, e körbe tartozó specifikumot a Vht. más részében, a 34. § (2) bekezdésében szabályoztak: a végrehajtás során felmerülő költségeket főszabály szerint a végrehajtást kérő előlegezi, és az adós viseli. A szakértő-becsüs közreműködésével felmerülő költségeket viszont az köteles előlegezni, aki ezeket az intézkedéseket kérte.

EGYES DOLGOK LEFOGLALÁSÁNAK ELTÉRŐ SZABÁLYAI

Tekintettel arra, hogy az e körben szabályozott dolgok közül több külön értekezés tárgya lenne (üzletrész, értékpapír stb.), e helyütt csak néhányuk bemutatására kerül sor, gyakorlati fontosságának megfelelően elsősorban a gépjármű lefoglalására fókuszálva.

Gépjármű lefoglalása

Gépjármű lefoglalása esetén a végrehajtó köteles a forgalmi engedélyt és a gépjármű törzskönyvét is lefoglalni. Ha ez bármilyen okból nem lehetséges, a forgalmi engedély, illetve a törzskönyv lefoglalásának megghiúsulását és ennek okát a foglalási jegyzőkönyvben fel kell tüntetni. A végrehajtó a foglalási jegyzőkönyv másolatát, valamint a lefoglalt forgalmi engedélyt és törzskönyvet megküldi a gépjármű-tulajdonos lakcíme vagy székhelye (ennek hiányában telephelye) szerint, külföldi lakóhellyel (székhellyel vagy telephellyel) rendelkező tulajdonos esetében pedig az üzembentartó lakcíme vagy székhelye (ennek hiányában telephelye) szerint illetékes közlekedési igazgatási hatóságnak.

2017. január 1-jétől lényeges változás, hogy a végrehajtó egyből nem vonhatja ki a gépjárművet a forgalomból. Hiszen a végrehajtó által megküldött foglalási jegyzőkönyv másolata alapján a közlekedési igazgatási hatóság csak bejegyzi az elidegenítési és terhelési tilalmat. Az elidegenítési és terhelési tilalom bejegyzését követő harminc nap elteltével hívhatja csak fel a végrehajtó a közlekedési igazgatási hatóságot, hogy a gépjárművet vonja ki a forgalomból, aminek a hatóság köteles haladéktalanul eleget tenni.

Egy másik esetkört is szabályoz a jogszabály, amikor nem lehet kivonni a gépjárművet a forgalomból.

A természetes személy adós foglalkozásának gyakorlásához nélkülözhetetlen gépjármű lefoglalásakor – a zár alá vétel alkalmazásának kivételével – csak a törzskönyvet kell lefoglalni, és a foglalási jegyzőkönyv másolatával együtt megküldeni az illetékes közlekedési igazgatási hatóságnak, ha pedig ez nem állapítható meg, a gépjárművet nyilvántartó hatóságnak. E rendelkezés alapján a természetes személy adós foglalkozásának (hivatásának) gyakorlásához nélkülözhetetlen gépjármű akkor mentes a foglalás alól az adós foglalkozásához nélkülözhetetlen gépjármű-lefoglalás alóli mentességéről szóló 13/2001. (X. 10.) IM rendelet 1. §-a szerint, ha a gépjármű becsértéke nem éri el a) motorkerékpár esetén a 150 000 forintot; b) személygépkocsi esetén az 1,2 millió

forintot; c) autóbusz esetén a 3,5 millió forintot; d) tehergépkocsi esetén a 3,5 millió forintot; e) nyerges vontató esetén (szerelvénnyel együtt) az 5 millió forintot.

Ez a mentesség akkor jelenti a gépjármű lefoglalásának és értékesítésének tilalmát, ha a becsérték nem haladja meg a megjelölt összeget. Ha meghaladja, akkor lefoglalható, majd értékesíthető, de a befolyt vételárnak a végrehajtási költségek kielégítése után fennmaradó részéből az iméntiekben ismertetett összeg az adóst illeti meg, és a fennmaradó összeg fordítható a követeléseknek – a 165–168. § szerint történő – kielégítésére. Ez nem alkalmazható, ha a befolyt vételárból zálogjoggal biztosított követelést is ki kell elégíteni, mert ilyenkor az ellenkező eredményre vezető jogpolitikai érdekeket a jogalkotó akként mérlegelte és döntötte el, hogy az ingót terhelő zálogjogra irányadó szabály lesz alkalmazandó: vagyis az ingóságnak mint zálogtárgynak az értékesítéséből befolyt összeget elsősorban a zálogjoggal biztosított követelés kielégítésére kell fordítani.

Sajátságos, mondhatni kiüresedett szabályozást látunk a Vht. 103. § (8) bekezdésében. E szerint, a végrehajtást foganatosító bíróság a természetes személy adósnak a foglalásról való tudomásszerzést követő 8 napon belül a bírósághoz előterjesztett kérelmére, a kérelem beérkezését követő 8 napon belül, meghallgatás tartása esetén pedig a meghallgatáson meghozott végzéssel engedélyezheti a lefoglalt gépjármű – több gépjármű esetén egyik gépjárműve – árverésig történő használatát, ha az adósnak arra a munkavégzése helyszínére történő eljutása, üzemi, üzleti tevékenységének folytatása vagy saját és családtagjainak szállítása érdekében van szüksége, és az eljárás során korábban rendbírsággal nem sújtották. Ez esetben a bíróság a gépjármű használatát engedélyező végzését megküldi a végrehajtónak, aki intézkedik a gépjármű forgalomba történő visszahelyezése iránt. A bíróság végzése ellen nincs helye fellebbezésnek. Mindezek természetesen nem mentesítik az adóst azon kötelezettség alól, hogy a gépjárművet az árverés megtartása érdekében, a végrehajtó felhívására a felhívásban megjelölt időpontban és helyszínen szállítsa. Ennek elmulasztása esetén, az általános szabályok szerint, vele szemben rendbírság kiszabásának van helye.

A fent vázolt január 1-jei változásokkal ez a bekezdés nem került összhangba, hiszen a végrehajtó nem is vonathatja ki a gépjárművet a forgalomból, csak 3 nap elteltét követően. Így nem igazán valószínű, hogy az adós a foglalási jegyzőkönyv kézhezvételét követően, 8 napon belül a bírósághoz fordul, hogy az helyezze vissza a ki sem vont gépjárművet a forgalomba. Ha pedig a végrehajtó 30 nap elteltét követően mégis kivonja a forgalomból, akkor a bíróságnak az adós visszahelyezési kérelmét el kell utasítania, hiszen kikésett a 8 napos határidőből.

További, speciális dolgok lefoglalásának szabályai

Arany, platina, ezüst, továbbá fizetőeszköz lefoglalásakor a végrehajtó az értéket magához veszi, a lefoglalt külföldi pénzt a foglalást követő munkanapon a végrehajtói letéti számlára befizeti. Arany vagy platina felhasználásával készült tárgy, drágakő és nyomdai úton előállított értékpapír lefoglalásakor a végrehajtó a lefoglalt értéket magához veszi, és 24 órán belül bírósági letétbe helyezi.

Készpénz lefoglalásakor a végrehajtó a lefoglalt készpénzt magához veszi, és a foglalást követő munkanapon befizeti a végrehajtói letéti számlára.

A széfszolgáltatás keretében őrzött ingóságot a végrehajtó a széf lepecsételésével foglalja le, egyúttal értesíti a széfszolgáltatót és az adóst a széf felnyitásának időpontjáról. A megjelölt időpontban az adós a végrehajtónak és a széfszolgáltatónak a jelenlétében felnyitja a széfet, a végrehajtó pedig elkészíti a részletes foglalási jegyzőkönyvet. Ha a megjelölt időpontban az adós nem jelent meg, a széfszolgáltató, ha a széfszolgáltató nem rendelkezik a széf felnyítására kulccsal, a végrehajtó nyitattja fel a széfet. A foglalást követően a széf csak a végrehajtó intézkedésére nyitható fel.

2014. március 15. napját megelőzően bejegyzett jelzálogjoggal terhelt ingóság lefoglalása esetén a végrehajtó a foglalási jegyzőkönyv másolatát megküldi a közjegyzőnek, hogy az ingóság lefoglalását jegyezze be a zálogjogi nyilvántartásba, és adjon tájékoztatást az ingóságon fennálló jelzálogjog jogosultjának adatairól.

MENTES INGÓSÁGOK

A mentesség jogkövetkezménye, hogy nem lehet lefoglalni – még az adós beleegyezésével sem – azokat a vagyontárgyakat, amelyeket a törvény a végrehajtás alól mentesít. Ezek az alábbi ingóságok:

- az olyan eszköz, amely nélkül az adós foglalkozásának (hivatásának) gyakorlása lehetetlenné válik, így különösen a nélkülözhetetlen szerszám, műszer, technikai, katonai és egyéb felszerelési tárgy, egyenruha, önvédelmi fegyver, szállítóeszköz, ide nem értve a gépjárművet (a gépjármű mentességét korábban részletesen bemutattuk);
- a rendszeres tanulmányok folytatásához nélkülözhetetlen eszköz, így különösen a tankönyv, tanszer, hangszer,
- a szükséges ruházati cikk, felsőruházatból 3 felsőruha, 1 télikabát, 1 felöltő, 3 pár lábbeli;
- a szükséges ágynemű: személyenként 1 készlet a hozzávaló 2 huzattal;
- az adós háztartásához tartozók számának megfelelően szükséges bútor, legfeljebb 3 asztal és 3 szekrény, vagy azonos célt szolgáló más bútor, személyenként 1 ágy vagy más fekvőhely, és 1 szék vagy más ülőbútor;
- a szükséges fűtő- és világítóeszköz;
- az adós háztartásához nélkülözhetetlen konyhai és háztartási felszerelés, továbbá 1 hűtőgép vagy fagyasztószekrény, és 1 mosógép;
- az a kitüntetés (érdemrend, érem, jelvény, plakett), amelyet az adós kapott, ha ezt okirattal igazolta;
- az adós betegsége és testi fogyatékosága miatt szükséges gyógyszer, gyógyászati és technikai segédeszköz, a mozgásában korlátozott adós gépjárműve;
- az adós háztartásához tartozó kiskorú gyermek által használt – jellegénél fogva gyermekek részére szolgáló – tárgy;
- az adós és a háztartásához tartozók részére 1 hónapra szükséges élelmiszer és 3 hónapra szükséges tüzelőanyag;
- a lábon álló, illetőleg be nem takarított termés, gyümölcs;

- az a dolog, amelyet a felszámolási eljárás során nem lehet az adós vagyonához tartozóként figyelembe venni;
- a kölcsönzött kulturális javak különleges védelméről szóló törvényben meghatározott tanúsítványban felsorolt kulturális javak a különleges védelem időtartama alatt;
- a kitüntetéssel, kitüntetető címmel, díjjal, jelvénnnyel, oklevéllel együtt járó összeg;
- a biztosítási összeg, a lefoglalt ingóságért járó összeg kivételével;
- a szakszervezet sztrájkalapjába helyezett összeg;
- a szövetkezeti tag szövetkezeti részesedése;
- a saját jogon szerzett kárpótlási jegy, amíg a kárpótlásra jogosultnak a tulajdonában van;
- a postára feladott pénz és más küldemény, továbbá a közforgalmú fuvarozónak fuvarozásra átadott dolog mindaddig, amíg azt a posta, illetőleg a fuvarozó az átvételre jogosultnak nem adta át;
- a Magyar Szénhidrogén Készletező Szövetség tulajdonában álló biztonsági és különleges kőolajkészlet;
- a közraktárban elhelyezett dolog, viszont a közraktárban elhelyezett dologra vonatkozó jog, illetőleg a róla szóló okirat (áru- és zálogjegy) végrehajtás alá vonható;
- a szerzőt és a jogutódját megillető szerzői jog;

A nélkülözhetetlen szerszám, műszer, technikai, katonai és egyéb felszerelési tárgy stb., a kitüntetés, a gyógyszer, gyógyászati és technikai segédeszköz nem mentes, ha nemesfémből vagy egyébként nemes anyagból készült, és a szokásos használati cikkek-től eltérően különösen nagy értékű. A gyakorlatból erre konkrét és viszonylag extrém példa a platinamankó.

Nagyon fontos az ítélkezési gyakorlatból: amennyiben az adós azt sérelmezi, hogy a végrehajtó a törvény erejénél fogva mentes vagyontárgyakat foglalt le, a végrehajtó jogsértő intézkedése kizárólag a végrehajtási eljárás során, a végrehajtás foganatosításával kapcsolatos kifogás útján orvosolható (EBH2006.1416., BH2007.15.).

Speciális eset az óvadék, amely ugyan a törvény erejénél fogva nem mentes, de az adósnak vagy az óvadék jogosultjának kérelmére a végrehajtó mentesíti a végrehajtás alól az óvadékként nyújtott vagyontárgyat mindaddig, amíg az óvadék visszaadásának feltételei nem állnak fenn.

FOGLALÁS HARMADIK SZEMÉLYNÉL

Ezen szabályok alkalmazására akkor kerül sor, ha valószínű, hogy az adós tulajdonában levő ingóság a feleken kívül álló harmadik személynél van. Ilyenkor a végrehajtó a harmadik személyt nyilatkozatra hívja fel, figyelmeztetve őt arra, hogy amennyiben a nyilatkozatot elmulasztotta, vagy az adós tulajdonjogát nem ismerte el, a végrehajtást kérő pert indíthat ellene a foglalás türese iránt. A norma félreérthető megfogalmazásával ellentétben („őt”), nem szűkül le a szabály alkalmazási köre a természetes személyekre.

A harmadik személy a felhívás kézbesítésétől számított 8 napon belül nyilatkozatban köteles a végrehajtóval közölni, hogy

- nála van-e a felhívásban megjelölt ingóság, és milyen jogcímen;
- elismeri-e az adósnak az ingóságra vonatkozó tulajdonjogát;
- tart-e valaki igényt az ingóságra, és milyen jogcímen.

A gyakorlatban felmerült ezen szabály alakszerűségének kérdése, hiszen a Vht. 107. § (1) bekezdése nem tartalmaz kifejezett rendelkezést arra, hogy a harmadik személyt írásban kell nyilatkozatra felhívni. A Legfelsőbb Bíróság a Pf.I.24.636/2000/2. számú eseti döntésében azonban megállapította, hogy a (2) bekezdés azon rendelkezését figyelembe véve, hogy a harmadik személy a kézbesítéstől számított 8 napon belül köteles nyilatkozni, arra lehet következtetni, hogy a jogalkotó a törvényes eljárás feltételül általában az írásbeli felhívást tekinti. Az írásbeliség biztosítja a garanciát ahhoz, hogy a nyilatkozatot az arra jogosult tegye meg. Az a körülmény, hogy a végrehajtó az eljárás gyorsítása érdekében írásbeli felhívás nélkül ment a helyszínre, nem mentesíti a törvényben foglaltak maradéktalan betartása alól, és nem járt el a jogszabályoknak megfelelően.

A Fővárosi Ítélet tábla 3.Pf.21.366/2005/8. számú részítéletében kifejtette, hogy az ügyvédi titoktartási kötelezettségére hivatkozással nem tagadható meg a Vht. 107. § (2) bekezdés a), b) és c) pontja szerinti nyilatkozatot.

Ha a harmadik személy elismerte, hogy a nála levő ingóság az adós tulajdonában van, a végrehajtó az ingóságot a helyszínen lefoglalja.

A harmadik személy a polgári jog szabályai szerint felel a költségekért és a károkért a végrehajtást kérővel szemben, ha:

- elmulasztotta a nyilatkozattételt;
- az adós tulajdonjogát rosszhiszeműen nem ismerte el;
- az ingóságot a felhívás kézbesítését követően gondosan nem őrizte meg;
- a foglalást meghíúsította.

KÖVETELÉS LEFOGLALÁSA

Itt elsőként a követelés e körben releváns fogalmát kell tisztázni: normatív definíció nincs, azonban a Legfelsőbb Bíróság Kfv.I.35.421/2002/2. számú végzésében lényegileg meghatározta: a követelésnek több fajtája is lehet, a lefoglalhatóságot az dönti el, hogy lehet-e a követelés forgalom tárgya, lehet-e érvényesíteni, van-e vagyoni jogi értéke, nem ütközik-e jogszabályba. Ha a követelés a feltételeknek megfelel, végrehajtás alá vonható, függetlenül attól, hogy pénzfizetésre irányuló követelésre vagy dologi jogon alapuló, vagy kötelmi jogcímen keletkezett igényről van szó.

Ha az adósnak harmadik személlyel szemben követelése van, illetőleg az adós harmadik személlyel olyan szerződést kötött, amelyből később követelése keletkezik, a végrehajtó a követelést lefoglalja, egyúttal a harmadik személyt nyilatkozatra hívja fel. Ezen felhívás során figyelmezteti, hogy

– a felhívás kézbesítése után a követelést sem az adós, sem más javára nem teljesítheti, hanem köteles legkésőbb az esedékesség napján a követelés összegét befizetni a végrehajtói letéti számlára, illetőleg köteles a követelés tárgyát bírósági letétbe helyezni. Amennyiben pedig a követelést bárkinek a javára teljesítette, a követelés összegéig (értékéig) felelős a végrehajtást kérőnek;

– ha a követelést, illetőleg a róla szóló szerződést nem ismerte el, vagy nyilatkozatot, illetőleg a befizetést (letétbe helyezést) elmulasztotta, a végrehajtást kérő a harmadik személy ellen pert indíthat a követelés behajtása iránt. A BH2003.373. számú eseti döntés szerint a felperes ebben a perben nem a saját követelését, hanem azt a követelést érvényesíti, amely az ő adósát harmadik személyekkel szemben megilleti.

Az említett nyilatkozatnak az alábbiakra kell kiterjednie:

- elismeri-e a követelést, illetőleg a később keletkező követelésről szóló szerződést;
- a követelés mikor esedékes;
- tart-e valaki igényt a követelésre, és milyen jogcímen;

Erre a harmadik személynek a felhívás kézbesítésétől számított 8 napja van.

Az alakszerűséggel kapcsolatban itt is voltak problémák: a BH2012.192. szám alatt közzétett eseti döntés kimondta, hogy a végrehajtási eljárásban és jelen szabály alkalmazása szempontjából is a végrehajtási irat telefaxon történő megküldése nem tekintendő szabályszerű kézbesítésnek, így nem váltja ki a célzott joghatást. A jogerős ítélet indokolása szerint a végrehajtási eljárásban sem a telefonon, sem a telefaxon küldött foglalási értesítéshez nem fűződik joghatály, még akkor sem, ha az alperes a faxküldeményről az adóst illető pénzüsszeg kifizetését megelőzően tudomást szerzett. A foglalás akkor történt meg, amikor az alperes a postai kézbesítőtől átvette a végrehajtó által részére postán megküldött okiratot, ezt megelőzően jogkövetkezmények nélkül teljesíthette másnak.

Ezen rövid elemzés megírásával egy rövid áttekintést kívántam nyújtani az ingó-foglalás szabályaira, ami az egyik legfontosabb eleme a végrehajtó által foganatosított vagyon elleni kényszercelekményeknek. Természetesen egy-egy témakör önálló elemzése is külön tanulmány tárgya lehetne, azonban jelen írással összefoglaló képet próbáltam nyújtani annak alapvető dogmatikai szabályairól és struktúrájáról.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Bíró Noémi et al. (2013): *Nagykommentár a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvényhez*. Complex Kiadó, Budapest.
- Gárdos Péter – Vékás Lajos (szerk.) (2013): *Kommentár a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényhez*. Complex Kiadó, Budapest.
- Gyekiczky Nóra (2013): *Kommentár a zálogtárgyak bírósági végrehajtáson kívüli értékesítésének szabályairól szóló 12/2003. (I. 30.) Korm. rendelethez*. Complex Kiadó, Budapest.
- Gyekiczky Nóra (2014): *Kommentár a zálogjog bírósági végrehajtáson kívüli érvényesítésének és a kielégítési jog gyakorlása felfüggesztésének és korlátozásának részletes eljárási szabályairól szóló 66/2014. (III. 13.) Korm. rendelethez*. Complex Kiadó, Budapest.
- Kiss Daisy – Németh János (szerk.) (2014): *Nagykommentár a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvényhez*. Complex Kiadó, Budapest.